

Robert Sjöo, Järnvägmuseets stjärnor – små berättelser om våra lok och vagnar, Statens Maritima Museer, Järnvägmuseet, Gävle, 2018, 298 sider, ISBN 978-91-979-236-9-9, vejl. pris 100 SEK.

Denne coffee table book fra det svenske jernbanemuseum er skrevet af museets mangeårige chef Robert Sjöo. Bogen præsenteres som en bog med historier, med museets lokomotiver og vogne som hovedrolleindehavere.

Bogen er struktureret i kronologisk orden med et opslag pr. lokomotiv eller vogn, i alt 134 opslag. Der er således ikke en fortælling om samtlige lokomotiver og vogne i museets varetægt, for det samlede antal – rubriceret som museumsgenstande – udgør ifølge museets hjemmeside mere end 300 enheder.

Kronologien spænder fra 1829, med udgangspunkt i museets replika af Novelty, til 2018, hvor museet modtog en 30 år gammel X 2000. Bogen er ikke konsekvent baseret på byggeår, sådan som det ellers ofte er tilfældet i bøger om rullende materiel. I stedet refererer årstallene til f.eks. en vigtig hændelse for materieltypen eller til det årstal, hvor et lokomotiv eller en vogn blev udvalgt til museumsformål.

Bagest i bogen findes en fortegnelse over de lokomotiver og vogne, som museet har valgt at bevare som museumsgenstande. Det gøres klart, at museet ejer flere lokomotiver og vogne, som formelt ikke er museumsgenstande ('ikke indgår i samlingerne'), fordi de bruges i togtrafik eller som reserverede. Listerne over gods- og tjenestevogne er ikke komplette, fordi museet endnu ikke har gennemført sin kassationsvurdering af disse enheder.

Sjöös ønske med bogen er at besvare de spørgsmål, som ofte møder museet, nemlig: Hvorfor skal man bevare flere hundrede stykker jernbanemateriel på et museum, og findes der noget som helst af interesse for den

brede almenhed i disse genstande – og er der nogen, bortset fra tognørder, der orker at læse om dem ...? – Og Sjöö svarer selv, at en samling, som finansieres med skatte kroner, skal være relevant og så interessant, at den interesserer bredt og vækker nysgerrighed efter at vide mere.

Järnvägmuseets stjärnor står på skuldrene af den bevaringsplan for lokomotiver og vogne, som Sveriges jernbanemuseum udgav i 2004 (*Bevarandeplan för järnvägsfordon, uden ISBN*). Planen omfattede 2000 enheder såvel i museets eje som i privat eller foreningsregi fordelt på ca. 250 damplokomotiver, 80 ellokomotiver, 250 motorlokomotiver, 130 motorvogne, 600 personvogne og 800 godsvogne, hvoraf ca. en femtedel tilhørte museet og var udlånt til andre museer og foreninger. Det var således en national bevaringsplan, med inddeling af alt rullende materiel i to grupper, A og B, afhængig af graden af national værdi. Forud var gået en flerårig proces i et samarbejde mellem museet, eksterne eksperter og jernbaneforeninger organiseret i Järnvägshistoriska Riksförbundet. Planen skulle ikke betragtes som statisk men som et fortløbende diskussionsgrundlag, og det blev fremhævet, at uden materielejernes vilje ville planen være værdiløs. Det blev konkluderet, at uden en plan med vurdering af de enkelte stykker materiel ville bevaring og kassation også fremover foregå på et tilfæl-

ligt grundlag. Samtidig kunne planen synliggøre behovet for ressourcer til forsvarlig opbevaring af de bevaringsværdige enheder.

Et sådant samarbejde mellem museet og jernbaneklubberne er desværre ikke foregået i Danmark, hvor der indtil for nylig snarere er foregået parallel indsamling hos museet og klubberne.

Samtidig med det svenske planarbejde har der i øvrigt været et internationalt samarbejde mellem de nordiske jernbanemuseer, der i 2003 barslede med en upubliceret rapport *De gule grimme. En inventering av spårarbetsmaskiner i Norden på uppdrag av Banmuseet* [det norske nationale jernbanemuseum]. Formålet var at etablere en oversigt over de sporarbejdsmaskiner, der har været og stadig er i Norden, og i øvrigt over det meste af verden – og hvilke der er bevaret og hvor – for at kunne fordele byrden med bevaring af ikke blot de små søde men også de store, grimme gule maskiner. Mig bekendt har rapporten ikke ført til konkrete tiltag, i hvert fald ikke i Danmark.

'Samlingen av lok och vagnar / som vi förvaltar / är mer representativ än / kanske någon annan i hela världen.

Varje museifordon är nog utvalt / och har sin egen berättelse.' (Fra bogens bagside).

Sjöös statement maner til udfor-dring fremover, men det er indiskutabelt, at kollegerne i Sverige er adskillige år forud for Danmarks Jernbane-

museum, der først i den seneste håndfuld år har arbejdet systematisk med bevaring og kassation. Den svenske samling af rullende materiel er som nævnt reduceret til ca. 300 enheder og – i parentes bemærket med tydelig misundelse – helt uden at det udløste dødstrusler mod museets personale eller injurier på diverse websider.

Almindeligvis er jeg ikke meget for jernbanebøger, hvor billedmaterialet er den bærende del. Pegebøger, plejer jeg at rubricere dem som. Men i dette tilfælde: KØB BOGEN, nyd de fremragende fotos, og bliv underholdt af de vel-skrevne, spændende og væsentlige fortællinger om museets lokomotiver og vogne.

Gitte Lundager
